

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ วัดอุประสงค์การศึกษา เพื่อศึกษาระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ได้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) และนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

ส่วนที่ 2 ระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

1. ประวัติความเป็นมาของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ เริ่มดำเนินการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2498 และต่อมาเมื่อ 5 มกราคม 2525 ได้จดทะเบียนนิติบุคคลในนาม ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ โดยปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 600,000 บาท ประกอบกิจการโรงสีข้าว มีกำลังการผลิตสูงสุดได้ประมาณ 60 ตันข้าวเปลือกต่อวัน มีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 271/17 ถนนเดิมบาง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000 โดยมี นายชาญศักดิ์ รุ่งโรจน์สาคร เป็นผู้บริหารหลัก

ภูมิหลังก่อนการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าว พื้นฐานครอบครัว นายชาญศักดิ์ รุ่งโรจน์สาคร เริ่มต้นจากอาชีพทำนา คนกลางรับซื้อข้าวเปลือก ก่อนที่จะผันตัวเองเข้าสู่ธุรกิจโรงสีข้าวครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2498 รายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2498 เริ่มดำเนินธุรกิจโรงสีข้าว โดยเช่าโรงสีอยู่ที่เขตหนองแขม จังหวัด กรุงเทพมหานคร

ปี พ.ศ. 2500 ซื้อกิจการโรงสี และย้ายสถานประกอบการมาตั้งอยู่เลขที่ 271/17 ถนนเดิมบาง ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ปี พ.ศ. 2525 จดทะเบียนนิติบุคคลในนาม ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ปัจจุบันมีทุนจดทะเบียน 600,000 บาท และมีกำลังการผลิตสูงสุดได้ประมาณ 60 ตันข้าวเปลือกต่อวัน ซึ่งจัดเป็นโรงสีขนาดใหญ่ ตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช 2548 ที่กำหนดประเภท

ผู้ประกอบการค้าข้าวของพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช 2489 ฉบับที่ 142 พ.ศ. 2548 ตามรายละเอียด ดังนี้

ประกาศคณะกรรมการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช 2489 ฉบับที่ 142 พ.ศ. 2548 เรื่อง กำหนดเขตควบคุมการค้าข้าว และกำหนดประเภทผู้ประกอบการค้าข้าว ให้กำหนดประเภทผู้ประกอบการค้าข้าว ดังนี้

ประเภทสีข้าว ได้แก่

(ก) โรงสีขนาดเล็ก ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้า หรือรับจ้างสีข้าว ซึ่งมีกำลังผลิตต่ำกว่าห้าเมตริกตันต่อยี่สิบสี่ชั่วโมง

(ข) โรงสีขนาดกลาง ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้า หรือรับจ้างสีข้าว ซึ่งมีกำลังผลิตไม่ต่ำกว่าห้าเมตริกตัน แต่ไม่เกินยี่สิบเมตริกตันต่อยี่สิบสี่ชั่วโมง

(ค) โรงสีขนาดใหญ่ ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้า หรือรับจ้างสีข้าว ซึ่งมีกำลังผลิตเกินกว่ายี่สิบเมตริกตันต่อยี่สิบสี่ชั่วโมง

หากแต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ถ้าพิจารณาจากกำลังการผลิต โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ จัดได้ว่าเป็นโรงสีขนาดเล็ก เนื่องจาก โรงสีข้าวในปัจจุบันนั้นมีขนาดใหญ่ขึ้น มีการลงทุนสูง และด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้โรงสีประเภทดังกล่าวมีกำลังการผลิตที่มากขึ้นด้วย

สำหรับผู้ประกอบการโรงสีข้าวในจังหวัดสมุทรสาคร จากข้อมูลการจดทะเบียนของกรมการค้าภายในจังหวัดสมุทรสาคร มีทั้งหมดจำนวน 6 ราย แต่ในปัจจุบันที่ยังคงทำการผลิตอยู่เหลือเพียง 3 ราย เท่านั้น เนื่องจาก สภาพการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้โรงสีไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ มี 2 ประเด็นหลักๆ คือ

1. การเข้ามาทำตลาดข้าวสารภายในประเทศของผู้ประกอบการรายใหญ่ ซึ่งผู้ประกอบการรายใหญ่นั้นได้เปรียบเรื่องเงินทุน และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อกำลังการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น จากผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ต้นทุนสินค้าลดลง (Economy of Scale) จึงได้เปรียบในเรื่องของต้นทุนสินค้า กอปรกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ทำให้สามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง

หมายเหตุ : ในปลายปี 2551 จะมีโรงสีใหม่ที่มียานกำลังการผลิต 200 ตันข้าวเปลือกต่อวัน เริ่มทำเปิดดำเนินการในจังหวัดสมุทรสาครอีกหนึ่งราย ซึ่งอาจทำให้การแข่งขันในจังหวัดสมุทรสาครมีความรุนแรงมากขึ้น

2. พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่ผู้บริโภคชายจะซื้อข้าวสารจากร้านค้าทั่วไป หรือผู้บริโภคที่มีครอบครัวจะซื้อข้าวสาร โดยตรงจากโรงสี แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคทั้ง 2 กลุ่มหันไปซื้อข้าวสารจากห้างสรรพสินค้ามากขึ้น ซึ่งห้างสรรพสินค้าดังกล่าวจะตั้งซื้อข้าวสาร

จากโรงสีขนาดใหญ่เท่านั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีผลกระทบโดยตรงต่อร้านค้าปลีกซึ่งเป็นลูกค้าของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ และตัวโรงสีข้าวทรัพย์เจริญที่สูญเสียลูกค้าที่เป็นผู้บริโภคไป

สำหรับหลักการในการทำงานของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ คือ มีมาตรฐาน เกื้อกูล และ ประนีประนอม สิ่งที่สำคัญที่สุดในการประกอบธุรกิจ หรือการค้าขายที่ยึดมั่นมาตลอด 50 ปีที่ก่อตั้ง คือ ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ สร้างเกณฑ์ในการรับซื้อให้มีมาตรฐานอันยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐาน การชั่งที่ทันสมัย การกำหนดการวัดความชื้นของข้าว การกำหนดคราตามชนิดข้าวอย่างยุติธรรม และการให้บริการที่เป็นกันเอง

วิสัยทัศน์ (Vision)

ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตร พัฒนา และรักษามาตรฐานการแปรรูปข้าวของโรงสีข้าว

ภารกิจ (Mission)

ดำเนินการส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตรในการสร้างตลาดจำหน่ายสินค้าเกษตร รับซื้อ แปรรูปข้าวเปลือก และจำหน่ายข้าวสาร รักษามาตรฐานการแปรรูปข้าวตลอดจนบริหารงานโรงสีข้าวให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อสร้างผลกำไรสูงสุด

เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของโรงสีข้าว

- รับซื้อ แปรรูปข้าวเปลือก และจำหน่ายข้าวสาร
- สร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า
- หารายได้เข้าสู่โรงสี
- สนับสนุนนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ

2. การจัดการภายในของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

ด้านการผลิต

เครื่องสีข้าวเป็นชนิดมอเตอร์ไฟฟ้า มีกำลังการผลิตสูงสุด 60 ตัน/24 ชั่วโมง การผลิตในแต่ละเดือนโดยเฉลี่ยประมาณ 800-900 ตัน/เดือน (ใช้กำลังการผลิตประมาณ 50%) มีไซโลเก็บข้าวเปลือกความจุประมาณ 300 เกวียน และโกดังเก็บข้าวสารความจุประมาณ 2,000-3,000 กระสอบ

ด้านการตลาด

การจำหน่ายข้าว โรงสีข้าวจำหน่ายไปยังผู้ค้าส่ง-ปลีก และผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และอื่นๆ เช่น จังหวัดภาคใต้ นอกจากนี้ โรงสีข้าวยังมีรายได้จากแหล่งอื่น นอกเหนือจากการจำหน่ายข้าว คือ ผลิตผลพลอยได้ อาทิ แกลบ รำ เป็นต้น

ด้านทรัพยากรบุคคล

จำนวนบุคลากรภายในโรงสีทั้งหมด จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ โดยทำหน้าที่ในการเคลื่อนย้ายข้าวเปลือก การสีข้าว การบรรจุหีบห่อ และเคลื่อนย้ายข้าวสาร เป็นหลัก

ส่วนที่ 2 ระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

สำหรับผู้ที่อยู่ในระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม แต่ครั้งนี้จะเลือกเก็บข้อมูลผู้ที่อยู่ในระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญเฉพาะรายที่สำคัญๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย ประกอบด้วย

1. บริษัท เหลียงฮวงไรซ์ อินเตอร์เทรด จำกัด
2. บริษัท โสภณพืชผล จำกัด
3. บริษัท เรืองกิจ จำกัด
4. บริษัท สง่าพืชผล จำกัด
5. บริษัท ต.พืชผล จำกัด
6. บริษัท ตั้งกิมกี จำกัด
7. บริษัท ส.โชคดีพืชผล จำกัด
8. ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีเกษตรปัญญา
9. คุณวรรณ ศรีปติวิทยา
10. คุณชาติชาย กิตติคุณชนก

กลุ่มที่ 2 : โรงสีข้าว คือ โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

กลุ่มที่ 3 : ผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ประกอบด้วย

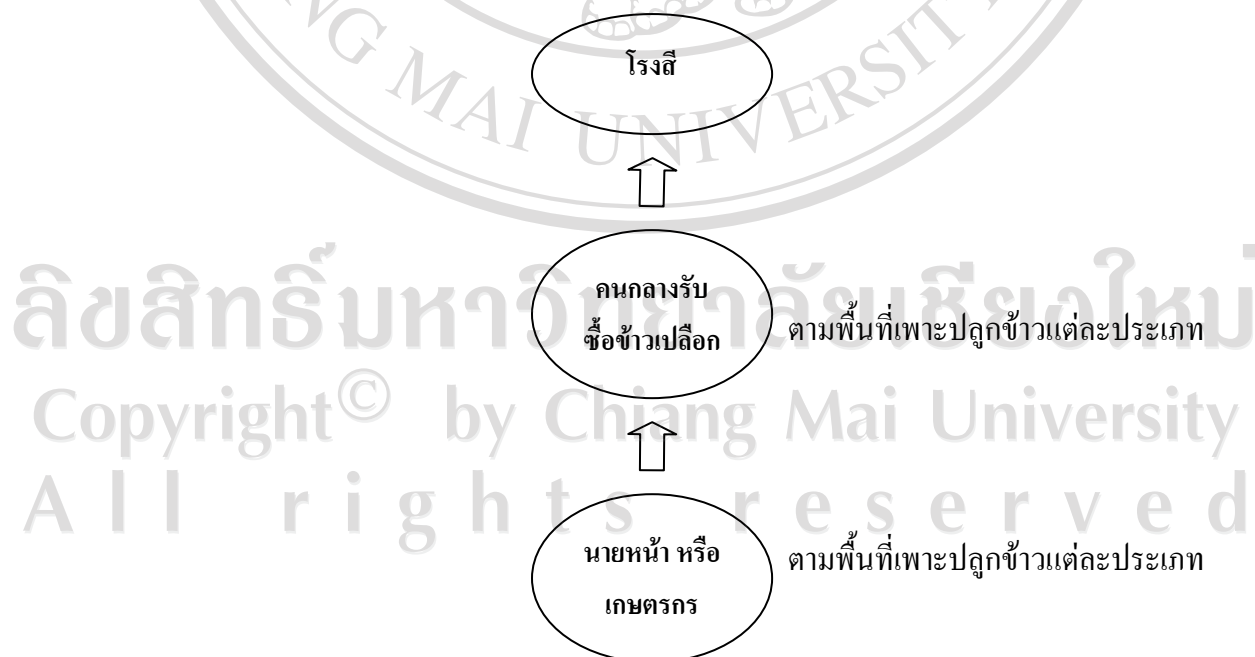
1. ร้านธีระพานิชย์
2. ร้านจินไทยพานิชย์
3. ร้านเล่าฮั่วไถ่

โดยการศึกษาจะทำการศึกษารอบคลุมทุกกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการจัดหาข้าวเปลือก
2. กิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือก
3. กิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก
4. กิจกรรมการรับ และการเก็บรักษาข้าวเปลือก
5. กิจกรรมการจัดการข้าวเปลือกคงคลัง
6. กิจกรรมการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร
7. กิจกรรมการประมวลคำสั่งซื้อข้าวสาร
8. กิจกรรมการจัดการข้าวสารคงคลัง และโกดังที่จัดเก็บข้าวสาร
9. กิจกรรมการเคลื่อนย้ายข้าวสาร
10. กิจกรรมการบรรจุข้าวสาร
11. กิจกรรมการขนส่งข้าวสารขาออก
12. กิจกรรมการบริการลูกค้า

ผู้ที่อยู่ในระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ทั้ง 3 กลุ่ม มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ระบบลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ โดยแบ่งออกตามกิจกรรมได้ดังนี้

1. กิจกรรมการจัดหาข้าวเปลือก

ภาพที่ 1 แสดงกิจกรรมการจัดหาข้าวเปลือก

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการจัดหาข้าวเปลือก ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย และโรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกทุกรายจะทำการจัดหาข้าวเปลือกให้กับโรงสีตามประเภท และปริมาณที่ทางโรงสีต้องการ โดยพื้นที่เพาะปลูกข้าวที่พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกทำการจัดหาข้าวเปลือกให้กับโรงสีนั้น สามารถแบ่งได้ตามประเภทของข้าว เนื่องจาก โดยปกติในแต่ละพื้นที่ที่เพาะปลูกนั้นจะปลูกเพียงข้าวเพียงไม่กี่ประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ก็จะเหมาะสมกับข้าวแต่ละประเภท เช่น หากเป็นข้าวเจ้าก็จะมีเพาะปลูกตั้งแต่ภาคกลางตอนบนจนถึงภาคเหนือตอนล่างเป็นหลัก เช่น จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น ส่วนข้าวเหนียว และข้าวหอมมะลิ บริเวณภาคอีสานจะเป็นแหล่งที่สามารถเพาะปลูกข้าวเหนียว และข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตัวอย่างเช่น จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

สำหรับพื้นที่เพาะปลูกในเขตภาคกลางนั้น พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะเข้าไปทำการรับซื้อจากชาวนาโดยตรง แต่ถ้าเป็นในแหล่งผลิตข้าวเหนียว หรือข้าวหอมมะลิ ที่อยู่ในเขตภาคอีสานนั้น เนื่องจาก ระยะทางที่ไกลทำให้การเดินทางติดต่อไม่สะดวก ทางพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะมีนายหน้า ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จัก และไว้วางใจของคนในท้องถิ่น ทำหน้าที่ติดต่อซื้อข้าวเปลือกจากชาวนา เพื่อรวบรวมเก็บไว้ในยุ้งฉาง หรือไซโล เพื่อรอการขายให้กับพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกต่อไป ซึ่งแต่เดิมหลังจากชาวนาเก็บเกี่ยว และได้ข้าวเปลือกแล้ว ชาวนาต้องนำข้าวเปลือกมาขายเอง ซึ่งอาจจะนำมาขายให้กับนายหน้า พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกโรงสีในท้องถิ่น หรือตลาดกลางค้าข้าว แต่ในช่วงกลางปี 2551 ได้เกิดวิวัฒนาการการค้าแบบใหม่ภายหลังจากที่ราคาข้าวแพงขึ้น ทำให้เกิดระบบ “โบรกเกอร์นำข้าว” โดยโบรกเกอร์นำข้าวจะเข้าไปติดต่อรับซื้อข้าวโดยตรงจากชาวนาในลักษณะวันต่อวัน เพื่อขายให้กับโรงสี การดำเนินการลักษณะเช่นนี้ เนื่องจาก ปัจจุบันราคาข้าวได้ปรับตัวสูงขึ้นแบบวันต่อวัน ดังนั้น หากไม่ใช่โบรกเกอร์นำข้าวติดต่อโดยตรงกับชาวนา โรงสีก็จะไม่สามารถหาซื้อข้าวได้ โดยโรงสีก็จะจ่ายค่าโบรกเกอร์ให้ในแต่ละพื้นที่ และโรงสี หรือผู้ซื้อข้าวจะเป็นผู้รับภาระค่าขนส่งข้าวจากชาวนาเองทั้งหมด

ดังนั้น ในส่วนของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก การจัดหาข้าวเปลือกแต่ละชนิดให้ได้คุณภาพ และปริมาณตามความต้องการของผู้ซื้อเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะทำหน้าที่ในการจัดหา และรวบรวมข้าวเปลือกโดยตรงจากเกษตรกร ซึ่งพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกส่วนใหญ่จะมีสถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร ซึ่งวิธีการในการจัดหาข้าวเปลือกจะจัดหาข้าวเปลือกจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นหลัก เพราะสะดวก และมีปริมาณ

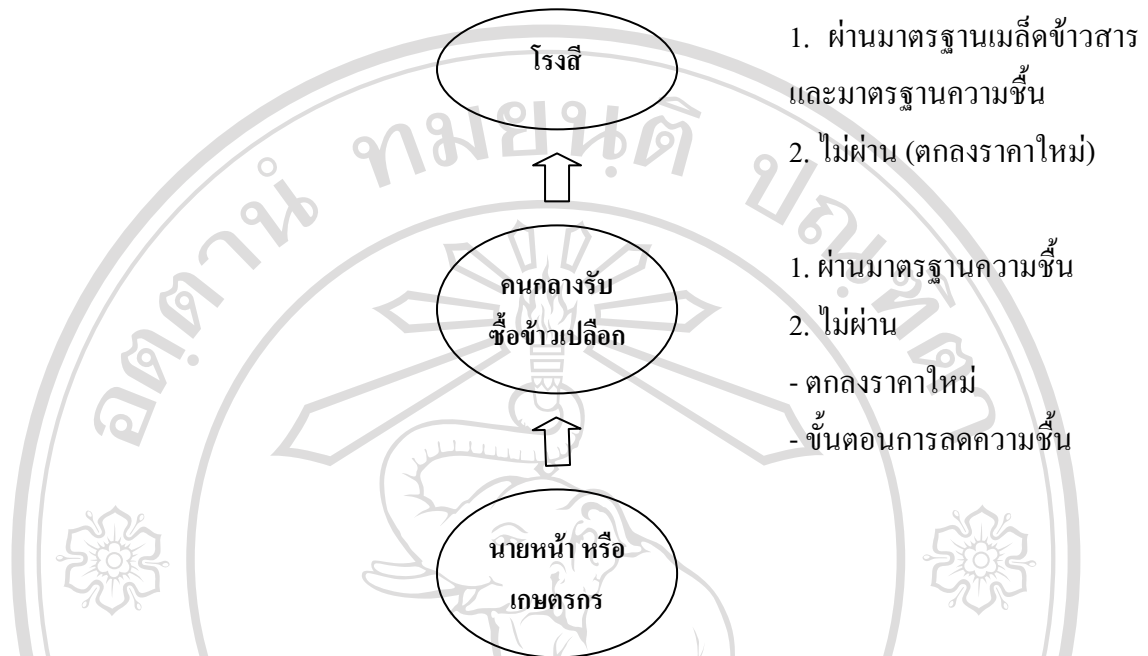
เพียงพอกับความต้องการ ตลอดจนคุณภาพของข้าวเปลือกจากเกษตรกรแต่ละรายมีความใกล้เคียงกัน โดยแหล่งจัดหาข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกซึ่งเป็นเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีการติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดหาข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก คือ ความไม่แน่นอนของผลผลิต ซึ่งอาจเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในแต่ละปี เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ซึ่งทำให้ผลผลิตมีน้อย หรือมากเกินไปในแต่ละปี และปัจจัยดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อราคาซื้อ-ขายในตลาด ทำให้ราคาของข้าวเปลือกมีการขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ หากผลผลิตมีน้อยเกินไปก็จะมีจัดหาข้าวเปลือกจากพื้นที่ใกล้เคียงเพิ่มเติม แต่หากผลผลิตมีมากเกินไปก็จะมีการสต็อกข้าวเปลือกไว้ หรือติดต่อกับโรงสีข้าวรายอื่นๆ เพิ่มเติม

ส่วนโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญ การจัดหาข้าวเปลือกจะมีแหล่งจัดหาเพียงแหล่งเดียว คือ ผ่านคนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก เนื่องจาก คนกลางมีความเชื่อถือได้ ทั้งในด้านคุณภาพของข้าวเปลือก และความตรงต่อเวลาในการจัดส่ง โดยพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกที่เป็นแหล่งจัดหาข้าวเปลือกของโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญจะมีมาจากทั่วประเทศ แต่ส่วนใหญ่จะมาจาก 2 พื้นที่หลักประกอบด้วย

1. ภาคกลาง อาทิ พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในจังหวัดสมุทรสาคร (อำเภอบ้านแพ้ว) สมุทรสงคราม นครปฐม เพชรบุรี สุพรรณบุรี อโยธยา สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี และสระบุรี เป็นต้น
2. ภาคอีสาน อาทิ พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในจังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา อุบลราชธานี และอุดรธานี

ซึ่งวิธีการจัดหาข้าวเปลือกจะจัดหาข้าวเปลือกตามประเภทของข้าวเปลือกที่ทางโรงสีต้องการ เช่น หากเป็นประเภทข้าวนาปรัง ทางโรงสีจะจัดหาข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ภาคกลาง เป็นหลัก โดยพันธุ์ข้าวนาปรังส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์ “ชัยนาท” แต่หากเป็นประเภทข้าวนาปี ทางโรงสีจะจัดหาข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในพื้นที่ภาคอีสาน เป็นหลัก โดยพันธุ์ข้าวนาปีส่วนใหญ่เป็นข้าวหอมมะลิ ข้าวเจ้านาปีทั่วไป และข้าวเหนียว สำหรับเกณฑ์ที่ทางโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญใช้ในการจัดหาข้าวเปลือก คือ คุณภาพของข้าว โดยโรงสีจะคัดเลือกพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจากพื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกข้าวชนิดดังกล่าวได้มีคุณภาพดีที่สุด ซึ่งโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญ และคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกในแต่ละพื้นที่จะใช้โทรศัพท์ในการติดต่อเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่จะมีการติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และที่ผ่านมาไม่พบปัญหาในการจัดหาข้าวเปลือกของโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญแต่อย่างใด เนื่องจาก โรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญมีคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกที่ติดต่อกับหลายสิบรายทั่วประเทศ

2. กิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือก

ภาพที่ 2 แสดงกิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือก

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือก ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย และโรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

หลังจากจัดหาแหล่งข้าวเปลือกที่ต้องการได้แล้ว ทั้งด้านประเภทของข้าว และปริมาณที่ต้องการ พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกทุกรายจะพิจารณาเลือกซื้อข้าวเปลือกจากชาวนา โดยจะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ความชื้นของข้าวเปลือกเป็นหลัก ซึ่งโดยปกติข้าวที่มาจากแหล่งผลิตจากทางภาคกลาง หรือข้าวที่มีการเกี่ยวโดยเครื่องเกี่ยวข้าว จะมีความชื้นสูง หากเป็นข้าวจากภาคอีสาน หรือพื้นที่ที่มีการเก็บเกี่ยวโดยการเกี่ยวมือจะมีความชื้นต่ำ ทำให้ข้าวจากแหล่งภาคอีสานบางครั้งจะไม่มี การตรวจสอบความชื้น

ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม และมีการลดความชื้นให้กับข้าวเปลือกอย่างเหมาะสม ข้าวเปลือกที่เหลือความชื้นอยู่ประมาณ 13-15% จะมีราคาสูงกว่าข้าวที่มีความชื้นสูงกว่าค่าดังกล่าว ดังนั้น ข้าวที่มีความชื้นเกินกำหนดจึงถูกตัดราคาจากพ่อค้าข้าวเปลือกค่อนข้างมาก เพราะต้องนำข้าวเปลือกดังกล่าวไปทำการลดความชื้น ซึ่งถือเป็นต้นทุนข้าวเปลือกที่สำคัญอันหนึ่ง

ในกรณีที่ข้าวเปลือกที่รับซื้อจากชาวนามีความชื้นสูงกว่าค่ามาตรฐาน คือ ประมาณ 13-15% นั้น การนำข้าวเปลือกไปลดความชื้น เป็นอีกกิจกรรมที่ต้องทำก่อนที่จะส่งข้าวเปลือกดังกล่าวไปทำการสีแปรรูปเป็นข้าวสาร โดยกิจกรรมดังกล่าวอาจทำโดยนายหน้า พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก หรือโรงสี ซึ่งราคาข้าวเปลือกที่บุคคลใดซื้อไปแล้วต้องนำไปลดความชื้น ก็จะมีราคาสูงกว่าราคามาตรฐาน เพราะการลดความชื้นเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทั้งต้นทุนทางการเงิน และต้นทุนทางด้านเวลา

ตารางที่ 1 แสดงราคาในการรับซื้อข้าวเปลือก จำแนกตามราคามาตรฐาน และราคาปรับด้วยความชื้นประจำวันศุกร์ ที่ 20 มิถุนายน 2551

ราคาข้าวเปลือกของแต่ละจังหวัดประจำวันศุกร์ ที่ 20 มิถุนายน 2551

จังหวัด	ราคามาตรฐาน	ราคาปรับด้วยความชื้น
เพชรบุรี	ข้าวชัยนาท (ความชื้น 14%) 13,000 บาท	(ความชื้น 25%) 10,000-12,000 บาท
ปทุมธานี	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 12,000-12,500 บาท	
นครปฐม	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 12,000-12,500 บาท	
พระนครศรีอยุธยา	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 12,000 บาท	
สิงห์บุรี	ข้าวสุพรรณบุรี (ความชื้น 15%) 13,000 บาท, ข้าวหอมปทุมธานี 13,000 บาท	
พิจิตร	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 13,000 บาท, ข้าวนาปรัง 100% (ความชื้น 15%) 13,500 บาท	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 25%) 11,000 บาท, ข้าวนาปรัง 100% (ความชื้น 25%) 11,500 บาท
เชียงใหม่	ข้าวเหนียว (กข.6) 11,000 บาท, ข้าวนาปรังสด 8,000 บาท, ข้าวหอมมะลิ 16,000 บาท	
อุดรธานี	ข้าวเหนียว (กข.6) 9,000 บาท, ข้าวหอมมะลิ (ใหม่ 18%) 14,500 บาท	
อุบลราชธานี	ข้าวหอมมะลิ 13,000 บาท	
นครราชสีมา	ข้าวเจ้า (นาปี) 14,000 บาท, ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 17,000-19,000 บาท	
บุรีรัมย์	ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 15,000 บาท	
ตลาดกลาง ธ.ก.ส. ขอนแก่น	ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 14,000-15,000 บาท, ข้าวเหนียว (เมล็ดยาวใหม่) 9,000-9,500 บาท, ข้าวเหนียว (เมล็ดสั้นใหม่) 9,500-10,000 บาท	

หมายเหตุ: ราคาปรับด้วยความชื้น ปรับลดเปอร์เซ็นต์ละประมาณ 50 บาท

ภาพที่ 3 แสดงรถเกี่ยวข้าว

ภาพที่ 4 แสดงลานสำหรับตากข้าว ในขั้นตอนการลดความชื้น

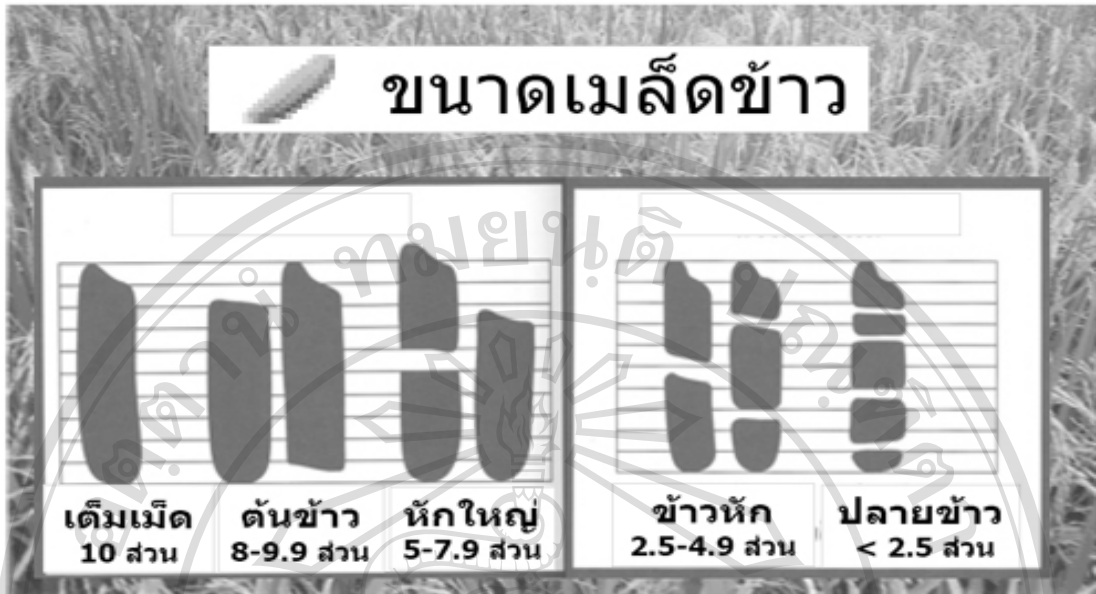
พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกมีวิธีการจัดซื้อข้าวเปลือก โดยมีการดำเนินการจัดซื้อเป็นขั้นตอน โดยจัดซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร 100% และใช้มาตรการชั่งเป็นกิโลกรัมในการซื้อขาย สำหรับประเภทของข้าวเปลือกที่มีการจัดซื้อจะแบ่งประเภทตามพันธุ์ข้าว อาทิ ข้าวพันธุ์ “ชัยนาท” ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว เป็นต้น การจัดซื้อข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกมีการแบ่งชั้นคุณภาพของข้าวเปลือกในการจัดซื้อ โดยการใช้เกณฑ์การกำหนดราคาตามระดับความชื้นของข้าวเปลือกเป็นหลัก สำหรับปริมาณการจัดซื้อในแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับปริมาณข้าวเปลือกที่เกษตรกรเก็บเกี่ยว โดยในการจัดซื้อจะมีการตั้งราคาโดยอาศัยข้อมูลราคา หรืออ้างอิงจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การต่อรองราคากับเกษตรกรตามคุณภาพข้าวเปลือกที่นำมา ข้อมูลราคาข้าวจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกอื่นๆ ข้อมูลราคาตลาดกลางข้าวในพื้นที่ ข้อมูลราคาของหน่วยงานของรัฐ เช่น

องค์การคลังสินค้า (อคส.) เป็นต้น โดยต้นทุนการจัดซื้อข้าวเปลือกจะแตกต่างกันตามพันธุ์ข้าว และระดับความชื้น ซึ่งพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะจัดซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ และมีการติดต่อค้าขายกันมาเป็นเวลานาน ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดซื้อข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก คือ ระดับความชื้นของข้าวเปลือกที่เกินกว่ามาตรฐาน ทำให้มีต้นทุนในการนำมอลความชื้น และสูญเสียน้ำหนักหลังการลดความชื้น ซึ่งวิธีการในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การตัดราคาข้าวเปลือกในการรับซื้อลง

ส่วนโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญ มีการจัดซื้อข้าวเปลือก โดยมีมาตรการดำเนินงานจัดซื้อเป็นขั้นตอนตามมาตรฐานของสมาคมโรงสีข้าวไทย (สมาคมโรงสีข้าวไทย, 2551: ออนไลน์) สำหรับใช้ในการแปรรูป โดยจะจัดซื้อข้าวเปลือกหลากหลายชนิด ให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และลูกค้าในพื้นที่ อาทิ ข้าวพันธุ์ “ชัยนาท” ข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียว เป็นต้นทั้งหมดจะทำการจัดซื้อผ่านคนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกเท่านั้น โดยส่วนใหญ่จะทำการติดต่อโดยตรงไปที่คนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกที่เคยติดต่อซื้อขายกันมาก่อน รวมทั้งสอบถามข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมจากโรงสีอื่นๆ ที่เป็นพันธมิตร เพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดซื้อ เช่น ประวัติ หรือความน่าเชื่อถือของคนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกรายนั้นๆ สำหรับการจัดซื้อนั้น ใช้มาตรฐานการชั่งเป็นกิโลกรัม และในการจัดซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าว นั้น มีการแบ่งชั้นคุณภาพของข้าวเปลือกในการจัดซื้อ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดราคาตามจำนวนเปอร์เซ็นต์ของข้าวตัน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างมาสีด้วยเครื่องสีข้าวขนาดเล็ก และระดับความชื้น เป็นหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มาตรฐานของเมล็ดข้าวสาร (สมาคมโรงสีข้าวไทย, 2551: ออนไลน์)

การวินิจฉัยเกี่ยวกับมาตรฐาน หรือคุณภาพของสินค้ามาตรฐานให้ถือผลการตรวจสอบและวิเคราะห์ตัวอย่างสินค้ามาตรฐานของหน่วยงานที่สำนักงานมาตรฐานสินค้ามอบหมาย หรือของผู้ประกอบธุรกิจตรวจสอบมาตรฐานสินค้านั้น เป็นเกณฑ์

ภาพที่ 5 แสดงขนาดของเมล็ดข้าว

ส่วนของเมล็ดข้าว (Parts of rice kernels) หมายถึง ส่วนของข้าวเต็มเมล็ดแต่ละส่วนที่แบ่งตามความยาวของเมล็ดออกเป็น 10 ส่วนเท่าๆ กัน

1.1 ข้าวเต็มเมล็ด (Whole kernels) หมายถึง เมล็ดข้าวที่อยู่ในสภาพเต็มเมล็ด ไม่มีส่วนใดหัก และให้รวมถึงเมล็ดข้าวที่มีความยาวตั้งแต่ 9 ส่วนขึ้นไป

1.2 ต้นข้าว (Head rice) หมายถึง เมล็ดข้าวหักที่มีความยาวมากกว่าข้าวหัก แต่ไม่ถึงความยาวของข้าวเต็มเมล็ด และให้รวมถึงเมล็ดข้าวแตกเป็นซีกที่มีเนื้อที่เหลืออยู่ตั้งแต่ร้อยละ 80 ของเมล็ด (น้ำหนัก)

1.3 ข้าวหัก (Broken) หมายถึง เมล็ดข้าวหักที่มีความยาวตั้งแต่ 2.5 ส่วนขึ้นไป แต่ไม่ถึงความยาวของต้นข้าว และให้รวมถึงเมล็ดข้าวแตกเป็นซีกที่มีเนื้อที่เหลืออยู่ไม่ถึงร้อยละ 80 ของเมล็ด (น้ำหนัก)

1.4 ปลายข้าวซีวัน (Small broken C1) หมายถึง เมล็ดข้าวหักขนาดเล็กที่ร่อนผ่านตะแกรงเบอร์ 7

2. มาตรฐานความชื้น

2.1 ความชื้น มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าว ข้าวที่เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม และลดความชื้นอย่างเหมาะสม เหลือ 13-15% จะมีราคาสูงกว่าข้าวที่มีความชื้นสูง เนื่องจาก ข้าวแห้งที่มีความชื้นเหมาะสม สามารถทำการสีได้ โดยไม่ต้องนำมลดความชื้นอีก แต่

หากับซื้อข้าวที่มีความชื้นสูง ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลดความชื้น และสูญเสียน้ำหนักข้าวหลังการลดความชื้น ดังนั้น ข้าวที่มีความชื้นเกินกำหนดจึงถูกตัดราคา

3. มาตรฐานอื่นๆ

3.1 ลักษณะทางกายภาพของข้าว โดยการกะเทาะ และขัดสี เพื่อประเมินสีข้าว กล้อง ท้องไข่ ความใสขุ่นของเมล็ด และสิ่งเจือปนอื่นๆ เช่น ข้าวแดง ข้าวเหลือง ข้าวเสีย หรือข้าวชนิดอื่นปน เป็นต้น ซึ่งลักษณะเหล่านี้ในปริมาณต่างๆ กัน จะเป็นตัวกำหนดราคาข้าว

3.2 คุณภาพการสี เพื่อประเมินผลของการแปรสภาพจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ปริมาณข้าวรวม ข้าวเต็มเมล็ด ต้นข้าว ข้าวหักขนาดต่างๆ และปลายข้าว ซึ่งผลได้จากการขัดสีของข้าวที่รับซื้อ จะเป็นค่าที่โรงสีใช้ประเมินผลได้จากการแปรสภาพในโรงสีจริง โดยทั่วไปโรงสีจะตั้งเกณฑ์ขั้นต่ำของผลได้จากการขัดสีของข้าวที่รับซื้อ หากข้าวที่เกษตรกรนำมาจำหน่ายมีผลได้จากการขัดสีต่ำกว่าเกณฑ์ จะถูกตัดราคา

ในการจัดซื้อข้าวเปลือก ทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ มีการตั้งราคาโดยอาศัยข้อมูลราคาจากโรงสีข้าวอื่นๆ ข้อมูลราคาตลาดกลางข้าว ข้อมูลราคาของหน่วยงานรัฐ เช่น องค์การคลังสินค้า (อคส.) สมาคมโรงสีข้าวไทย เป็นต้น โดยต้องเป็นราคาที่ทางโรงสีสามารถซื้อได้ และขายออกไปได้ โดยยังสามารถมีกำไรที่เหมาะสม การซื้อขายจะทำการติดต่อเป็นครั้งๆ ไป ไม่มีการซื้อขายล่วงหน้า โดยโรงสีข้าวทรัพย์เจริญจะโอนเงินให้กับคนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก หลังข้าวเปลือกถึงโรงงาน และได้ทำการตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือกแล้ว ซึ่งโดยปกติการซื้อขายข้าวเปลือกระหว่างโรงสีข้าว คนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จะซื้อขายกันเป็นเงินสดเท่านั้น และนอกจากปัจจัยเรื่องคุณภาพ และราคาของข้าวเปลือกที่จะต้องใช้พิจารณาในการจัดซื้อข้าวเปลือกแล้ว ปริมาณการสั่งซื้อก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจาก เพื่อให้การส่งสินค้าแต่ละครั้งมีประสิทธิภาพในด้านต้นทุนสูงที่สุด ดังนั้น คนกลาง หรือพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกส่วนใหญ่ จึงกำหนดจำนวนการสั่งซื้อขั้นต่ำอยู่ที่ 15 ตัน (1 คันรถสิบล้อ) สาเหตุเนื่องจากกฎหมายกำหนดว่ารถบรรทุกที่สามารถวิ่งได้ห้ามเกิน 25 ตัน โดยเมื่อหักน้ำหนักบรรทุกทุกเปล่าออก 10 ตัน ก็เท่ากับเหลือน้ำหนักสินค้า (ข้าวเปลือก) 15 ตัน เท่านั้น

สมาคมโรงสีข้าวไทย

81-81/1 เจริญกรุง 24 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ 10100

โทร 0-2234-7289, 0-2235-8449, 0-2235-7863 โทรสาร 0-2234-7286

รายงานราคาข้าวขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ประจำวันศุกร์ ที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2551

ราคาไม่รวมกระสอบ				ข้าวคัดขายบริโภคภายใน	
ชนิดข้าว	ราคา 100 ก.ก.	ชนิดข้าว	ราคา 100 ก.ก.	ข้าวเก่า	ราคา 100 ก.ก.
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 1 เก่า	2,550 - 2,600	ข้าวนึ่ง 100%	2,250 - 2,300	ข้าวขาว 100% ชั้น 1	2,420 - 2,470
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 1 ใหม่					
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 เก่า	2,450 - 2,500	ข้าวนึ่ง 5 %	2,150 - 2,200	ข้าวขาว 100% ชั้น 2	2,370 - 2,400
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2 ใหม่					
ข้าวหอมปทุมธานี (ยี่สิ)	2,300 - 2,350	ปลายข้าวนึ่งแอมพันเศษ	1,000 - 1,050	ข้าวขาว 5%	2,270 - 2,320
ข้าวขาว 100% ชั้น 2	2,150 - 2,200				
ข้าวขาว 5%	2,100 - 2,150	ข้าวเหนียวพิเศษ กข.6 (อีสาน) ใหม่	1,450 - 1,500	ซีจือ (ข้าวหอมมะลิ)	2,200
		ข้าวเหนียว 10% เมล็ดขาว (อีสาน ใหม่)	1,420 - 1,430	ซาห่อ (ข้าวหอมมะลิ)	2,100
ปลายข้าวหอมมะลิ	1,750 - 1,800	ข้าวเหนียว 10% เมล็ดขาว (อีสาน ใหม่)	1,330 - 1,380	ซีจือ	1,700
		ข้าวเหนียว 10% เมล็ดสั้น (ใหม่)	1,150 - 1,200	ซาห่อ	1,650
ปลายข้าวหอมมะลิสีวัน	1,100	ปลายข้าวนึ่งแอมพันเศษ (ธรรมดา)		ข้าวท่อนทำก้วยเดี่ยว	1,650
ปลายข้าวหอมปทุมธานี	1,600 - 1,650			รำข้าวขาว ก.ก. (นาปรัง)	5.00-6.00
				รำข้าวขาว ก.ก. (นาปี)	7.00
ปลายข้าวขาวแอมพัน	1,150 - 1,200			รำข้าวกล้อง (ก.ก.)	1.00
ปลายข้าวขาวสีวัน	950			กระสอบใหม่เกรด A (ใบละ)	38.00

ราคาข้าวเปลือกของแต่ละจังหวัดประจำวันศุกร์ ที่ 19 กันยายน 2551

เพชรบุรี	ข้าวชัยนาท (ความชื้น 14%) 12,000 บาท, (ความชื้น 25%) 10,000-11,000 บาท
ปทุมธานี	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 11,800-12,000 บาท
นครปฐม	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 11,500 บาท
พระนครศรีอยุธยา	ข้าวนาปรัง 5% (ความชื้น 15%) 12,000 บาท
สิงห์บุรี	ข้าวสุพรรณบุรี (ความชื้น 15%) 12,500 บาท, ข้าวหอมปทุมธานี 12,500 บาท
พิจิตร	ข้าวสุพรรณ 5% (ความชื้น 15%) 12,500 บาท (ความชื้น 25-30%) 10,300 บาท, ข้าวชัยนาท 100% (ความชื้น 15%) 13,100 บาท (ความชื้น 25-30%) 11,000 บาท
เชียงใหม่	ข้าวเหนียว (กข.6) 7,500 บาท, ข้าวหอมมะลิ 14,000 บาท
อุดรธานี	ข้าวเหนียว (กข.6) 7,500 บาท, ข้าวหอมมะลิ (ใหม่ 18%) 13,000 บาท
อุบลราชธานี	ข้าวหอมมะลิ 12,750 บาท
นครราชสีมา	ข้าวเจ้า (นาปี) 13,000 บาท, ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 17,000 บาท
บุรีรัมย์	ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 14,000 บาท
ตลาดกลาง ธ.ก.ส. ขอนแก่น	ข้าวหอมมะลิ (ใหม่) 13,000-14,000 บาท, ข้าวเหนียว (เมล็ดขาวใหม่) 7,000-7,600 บาท, ข้าวเหนียว (เมล็ดสั้นใหม่) 6,500-7,000 บาท

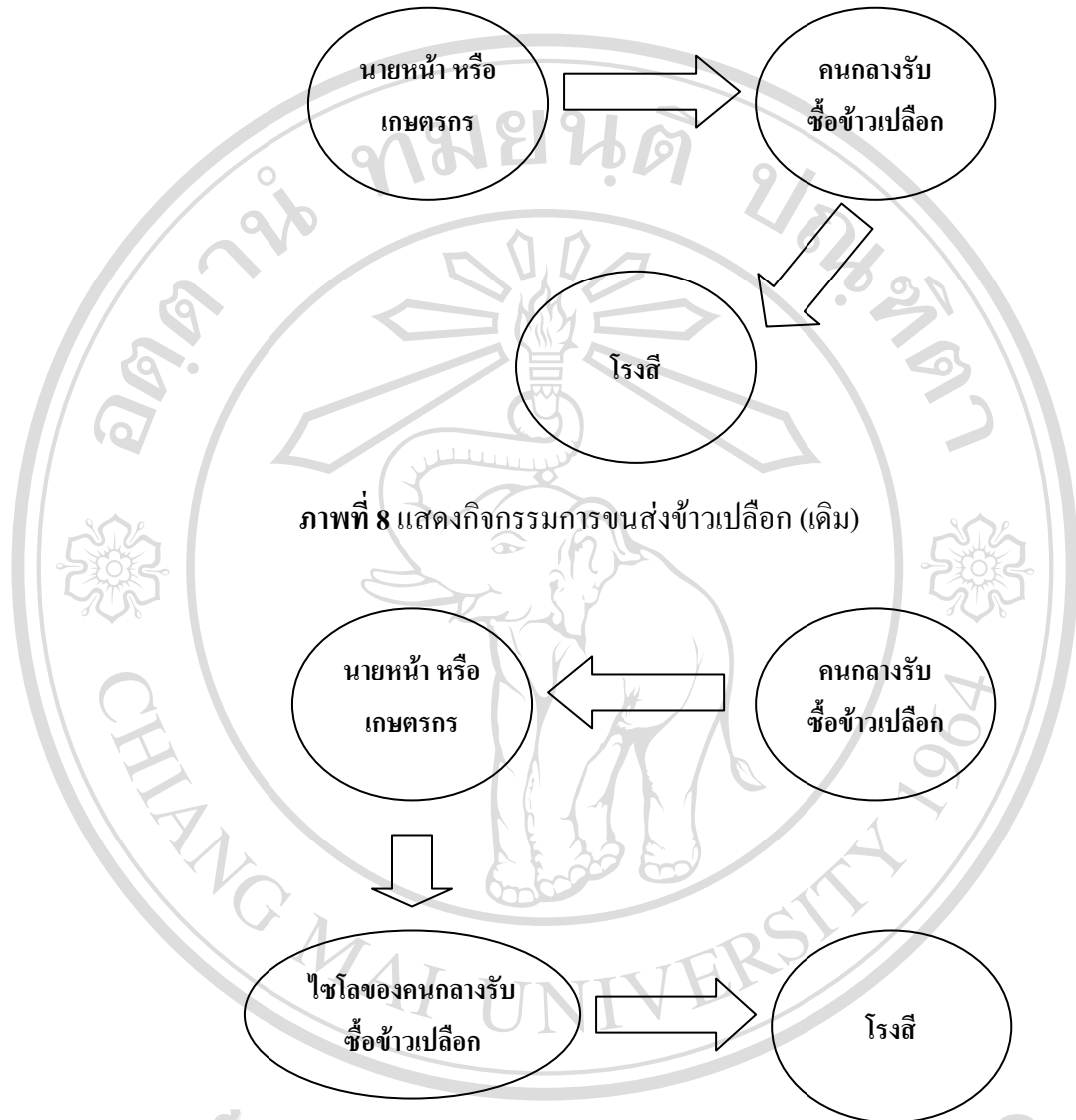
ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างข้อมูลราคาจากสมาคมโรงสีข้าวไทย เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2551

โดยในส่วนของกิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือกของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ เมื่อข้าวเปลือกมาถึงโรงสี ทางโรงสีจะทำการตรวจสอบคุณภาพในเบื้องต้นของข้าวเปลือก โดยพิจารณาจากผลของการทดสอบความชื้น (Lab) ซึ่งผลของการทดสอบทำให้โรงสีสามารถรู้ได้ว่าจากข้าวเปลือกที่ซื้อมามีทั้งหมดนั้น หลังจากการสีแล้ว จะได้ข้าวเต็มเม็ดเท่าไร ข้าวหักเท่าไร ปลายข้าว A1 และ C1 อย่างละเท่าไร ซึ่งข้อมูลดังกล่าวทำให้โรงสีรับรู้ถึงรายได้จากข้าวเปลือกดังกล่าวด้วย สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการจัดซื้อข้าวเปลือก ประกอบด้วย ปัญหาราคาข้าวที่มีการเคลื่อนไหวไม่แน่นอนตลอดทั้งปี หรือมีการขึ้นลงเป็นบางช่วงเวลา และปัญหาการให้ข้อมูลผิดพลาดของพนักงาน หรือความผิดพลาดจากระบบการทำงาน (อุปกรณ์ และเครื่องมือ) ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ประกอบด้วย การติดตามราคาข้าวอย่างใกล้ชิด โดยมีการตรวจสอบราคาข้าวจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทุกวัน ตลอดจนมีการตรวจสอบ และเช็คคุณภาพการทำงานของพนักงานตลอดจนอุปกรณ์ และเครื่องมือ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อลดปัญหา หรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้

ภาพที่ 7 แสดงเครื่องวัดความชื้นข้าวเปลือก

3. กิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก

ภาพที่ 9 แสดงกิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก (ปัจจุบัน)

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย และโรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ราคาข้าวมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้กิจกรรมการซื้อ-ขายข้าวเปลือกระหว่างชาวนากับพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากอดีตชาวนาจะเป็นคนนำเอาข้าวเปลือกมาขายให้กับโรงสี และเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนส่งเองทั้งหมด แต่ปัจจุบันพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกเองจะเป็นผู้เข้าไปติดต่อกับชาวนาเพื่อซื้อข้าวเปลือก และ

จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนส่งเองทั้งหมด โดยเริ่มต้นจากการขนส่งจากยู้งฉางของชวานามาที่ยู้งฉาง หรือไซโลของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก และขนส่งจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกไปยังโรงสี ซึ่งการเข้ามามีบทบาท และรับผิดชอบในการขนส่งข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางนี้เอง ทำให้การขนส่งข้าวเปลือกดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจาก พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก มีศักยภาพในการจัดหายานพาหนะที่เหมาะสมในการขนส่ง ทั้งในด้านเวลา และความคุ้มค่าทางด้านต้นทุน ถ้าเปรียบเทียบระหว่างคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกกับชวานา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชวานารายย่อย ซึ่งขาดศักยภาพดังกล่าว อาจทำให้ห่วงโซ่ของระบบลอจิสติกส์ล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

หลังจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก ได้ข้าวเปลือกตามชนิด คุณภาพ และจำนวนตามที่ต้องการแล้ว ถ้าข้าวเปลือกที่ทำการจัดหา และจัดซื้อนั้นมีความชื้นเหมาะสม สามารถนำเข้าทำการแปรรูปเป็นข้าวสารได้ โดยไม่ต้องนำมาลดความชื้นอีก ทางพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะทำการจัดส่งให้กับโรงสีทันทีโดยไม่มีภาระเก็บ แต่ถ้าในกรณีข้าวเปลือกที่ทำการจัดหา และจัดซื้อมานั้น มีปริมาณ หรือความชื้นสูงกว่ามาตรฐาน หรือจำนวนที่ได้จัดซื้อมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงสี ทางพ่อค้าข้าวเปลือกก็ต้องทำการเก็บข้าวเปลือก เพื่อทำการลดความชื้นก่อน หรือทำการเก็บรวบรวมสินค้า (Consolidation) ให้เพียงพอก่อนทำการส่งให้โรงสีพร้อมกันในคราวเดียว

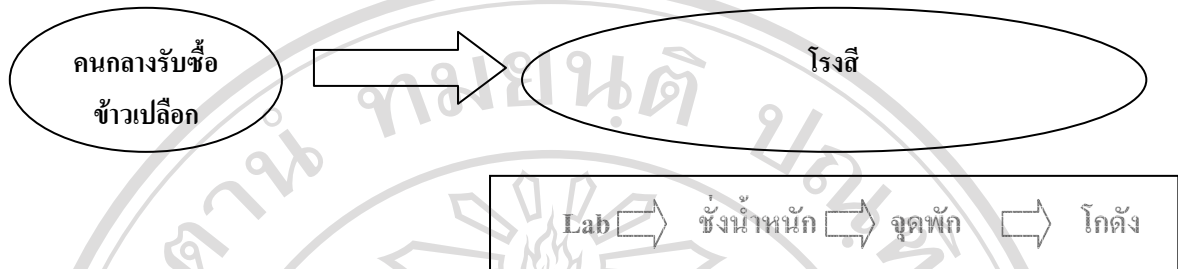
ภาพที่ 10 แสดงรถบรรทุกทุกข้าวเปลือกของคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก เพื่อนำไปส่งให้โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ

กิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกทำการรวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกร จากเดิมเกษตรกรบรรทุกข้าวเปลือกใส่รถบรรทุกเข้ามาจำหน่ายยังสถานประกอบการของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก โดยค่าใช้จ่ายในการขนส่งเกษตรกรเป็นผู้รับผิดชอบเอง โดยเกษตรกรอาจเช่ารถบรรทุกจากผู้ประกอบการขนส่ง หรือใช้รถบรรทุกของตนเอง แต่ปัจจุบันพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะเป็นผู้เข้าไปติดต่อกับชาวนาเพื่อซื้อข้าวเปลือก และจะเป็นคนรับผิดชอบในการขนส่งเองทั้งหมด และรวมถึงค่าใช้จ่ายด้วย โดยเริ่มต้นจากขนส่งจากยุ้งฉางของชาวนามาที่ยุ้งฉาง หรือไซโลของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกเอง และขนส่งจากพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกไปยังโรงสี ซึ่งค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทางพ่อค้าข้าวเปลือกจะบวกรวมมาในราคาข้าวเปลือกที่ขายให้กับทางโรงสี ซึ่งโดยปกติทางพ่อค้าคนกลางจะบวกค่าขนส่งกับราคาข้าวเปลือกประมาณตันละ 500-700 บาท

การขนส่งข้าวเปลือกจากแหล่งผลิตหรือจากโกดังของพ่อค้าคนกลาง มายังโรงสีนั้นจะใช้รถบรรทุก 10 ล้อในการขนย้าย ซึ่งภายใต้ข้อจำกัดทางด้านต้นทุนการขนส่งให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทางด้านต้นทุนการขนส่ง ดังนั้น การขนส่งข้าวเปลือกในแต่ละครั้งจึงมีน้ำหนักไม่เกิน 25 ตัน และเมื่อผ่านขั้นตอนการจัดซื้อ ตั้งแต่การเข้าคิวรอ การตรวจสอบมาตรฐานความชื้น ผ่านขั้นตอนการชั่งน้ำหนักรวม และบันทึกข้อมูลในเอกสาร ประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ ราคารับซื้อ หลังจากเสร็จขั้นตอนเอกสารแล้ว ต่อจากนั้นรถบรรทุกจะนำข้าวไปกองยังจุดพักข้าวเปลือกก่อนนำเข้าเก็บยังไซโล หรือนำไปลดความชื้นด้วยการตากที่ลานตากข้าว

สำหรับปัญหา และอุปสรรคของกิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก คือ จากภาวะราคาข้าวเปลือกที่เพิ่มขึ้น กอปรกับผลผลิตโดยรวมที่น้อยลง ดังนั้น เพื่อให้ได้ปริมาณข้าวเปลือกที่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าที่เป็น โรงสี พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวจะต้องเป็นผู้เข้าไปหาชาวนาเอง ทำให้พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกมีภาระต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้น แต่โดยปกติทางพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะบวกค่าขนส่ง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ กับราคาข้าวเปลือก (ราคาหน้าโรงสี) หรือเป็นการผลักภาระดังกล่าวไปยังโรงสีเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในกิจกรรมการขนส่งข้าวเปลือก

4. กิจกรรมการรับ และการเก็บรักษาข้าวเปลือก

ภาพที่ 11 แสดงกิจกรรมการรับ และการเก็บรักษาข้าวเปลือก

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการรับ และการเก็บรักษาข้าวเปลือก ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย และโรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

สำหรับเกณฑ์ในการตรวจรับข้าวเปลือก หรือเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพข้าวเปลือก ประกอบด้วย เปอร์เซ็นต์ความชื้น และเปอร์เซ็นต์ข้าวหัก ดังที่กล่าวไปแล้วในขั้นตอนการจัดซื้อ และหลังจากผ่านการตรวจสอบคุณภาพ (Lab) แล้ว ข้าวเปลือกจะถูกผ่านการชั่งน้ำหนัก โดยทำการชั่งน้ำหนักรวมทั้งหมด และข้าวเปลือก จากนั้นจะนำข้าวเปลือกลงจุดพัก และทำการชั่งรถเปล่าเพื่อให้ทราบน้ำหนักข้าวเปลือกที่แท้จริง หลังจากนั้นข้าวเปลือกจะถูกเคลื่อนย้ายจากจุดพักไปยังโกดังเก็บข้าวเปลือกซึ่งอยู่ไม่ไกลกันนักโดยสายพานลำเลียง โดยแยกส่วนการเก็บได้ตามชนิดของข้าวเปลือก

ในส่วนของการเก็บรักษาข้าวเปลือก เพื่อควบคุมคุณภาพข้าวเปลือกของพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่ตรงกับความต้องการของโรงสี พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะมีลานสำหรับตากข้าว และเครื่องอบข้าว สำหรับข้าวที่มีความชื้นมาก และมีไซโลควบคุมความชื้น และอุณหภูมิในการเก็บรักษาคุณภาพข้าวก่อนจำหน่ายต่อไปให้กับโรงสีข้าว สำหรับโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญ เพื่อรักษาคุณภาพ ตลอดจนป้องกันไม่ให้ข้าวเปลือกเสียหาย ข้าวเปลือกจะถูกเก็บอยู่ในโกดังในร่ม และมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

ภาพที่ 12 แสดงการชั่งน้ำหนักรถบรรทุก และการนำข้าวสารลง

ภาพที่ 13 แสดงการเคลื่อนย้ายข้าวเปลือกโดยสายพาน

5. กิจกรรมการจัดการข้าวเปลือกคกค้ง

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการจัดการข้าวเปลือกคกค้ง คือ โรงสีข้าวจำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ ดังนี้

ในส่วนของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ มีการจัดแบ่งพื้นที่ในโกดังเก็บข้าวเปลือกคกค้ง ออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนของข้าวเปลือกใหม่ และส่วนของข้าวเปลือกเก่า โดยด้านข้างและด้านหลังของโกดังเก็บข้าวเปลือกมีลักษณะเป็นผนังปิดทึบ ส่วนด้านหน้ามีลักษณะเปิดโล่ง เพื่ออำนวยความสะดวกขนย้ายข้าวเปลือก

เนื่องจาก สิ้นค้าคกค้ง หรือข้าวเปลือกคกค้ง คือทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ขาย และยังไม่สามารถแปลงเป็นเงินสด สิ้นค้าคกค้ง หรือข้าวเปลือกคกค้งจึงหมายถึงต้นทุนของกิจการ ดังนั้นทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญมีการบริหารจัดการระดับข้าวเปลือกคกค้งให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยพิจารณาจากความต้องการของตลาดของข้าวแต่ละชนิด (ช่วงใดที่ตลาดต้องการข้าวพันธุ์ไหนโรงสีก็จะนำข้าวพันธุ์นั้นมาสีมากกว่า) และความสามารถในการแปรรูปจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสารของทางโรงสีเอง รวมถึงความสามารถในการจัดเก็บข้าวเปลือก เพื่อให้ข้าวเปลือกคกค้งดังกล่าวมีจำนวนที่เหมาะสมไม่มากเกินไป และสามารถนำมาขายได้เร็วที่สุด ซึ่งหมายถึงการประหยัดต้นทุนสำหรับค่าดอกเบี้ยธนาคาร ซึ่งโดยเฉลี่ยทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญจะมีระดับข้าวเปลือกคกค้งประมาณ 300 ตัน หรือประมาณ 10 วัน

ภาพที่ 14 แสดงการจัดเก็บข้าวเปลือกคกค้ง

6. กิจกรรมการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

การสีข้าวโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการทำความสะอาด (Cleaning) หรือขั้นข้าวเปลือก ข้าวเปลือกจะถูกส่งเข้าอุปกรณ์ทำความสะอาด เพื่อกำจัดสิ่งที่ไม่ต้องการออก เช่น แกลบ ข้าวลีบ เศษฟาง ดิน หิน หรือสิ่งอื่น ๆ ข้าวเปลือกที่สะอาดแล้วจะถูกส่งไปยังขั้นตอนการสีต่อไป

2. ขั้นตอนการสีข้าว (Hulling) หรือขั้นข้าวกล้อง ขั้นตอนนี้เมื่อข้าวเปลือกที่สะอาดแล้วจะถูกส่งเข้าอุปกรณ์กะเทาะเปลือก สิ่งที่ได้ออกมา คือ ข้าวกล้อง และแกลบ แกลบถูกคัดแยก โดยอุปกรณ์คัดแยก ส่วนข้าวกล้องจะถูกส่งไปยังขั้นตอนการขัดขาวต่อไป อุปกรณ์ที่ใช้กะเทาะข้าวเปลือก หรือเครื่องสีข้าว (Hulling) มี 2 ชนิด คือ เครื่องสีข้าวแบบแผ่นกลม (Disc huller) หรือไม้หิน และเครื่องสีข้าวแบบลูกกลิ้ง (Roller huller)

3. ขั้นตอนการขัดขาว (Polishing) หรือขั้นข้าวสาร ข้าวกล้อง (Brown Rice) ที่ได้จากการกะเทาะเปลือก มักมีชั้นของรำข้าว (Bran Layer) เคลือบอยู่ เมื่อนำเข้าอุปกรณ์ขัดขาว ส่วนนี้จะถูกขัดออกเป็นรำ (Bran) ทำให้ได้ข้าวสาร (Milled Rice) ที่ขาวนวลรับประทาน อุปกรณ์ขัดขาวมี 2 ประเภท คือ เครื่องขัดขาวแบบ ทรงกรวยแนวตั้ง (Vertical Cone Type) และเครื่องขัดขาว แบบแนวนอน (Horizontal Type)

4. ขั้นตอนการแยกเมล็ดข้าว (Grading) หรือขั้นทำเปอร์เซ็นต์ ข้าวสารที่ได้จากการสี และขัดขาวแล้วนั้น มีทั้งข้าวเต็มเม็ด ข้าวหัก และปลายข้าว ดังนั้น จึงต้องนำไปคัดแยกโดยอุปกรณ์คัดแยก เพื่อแยกส่วนเหล่านี้ออกจากกัน อุปกรณ์คัดแยกข้าวออกมาเป็น ข้าวตัน (ข้าวเต็มเม็ด) ข้าวหัก และปลายข้าว

ข้าวเปลือกเมื่อนำมาสีเป็นข้าวสาร จะได้ผลผลิตและผลพลอยได้ตามอัตราส่วน โดยข้าวเปลือกคุณภาพดี 1,000 กรัม เมื่อนำมาแปรรูปเข้ากระบวนการโรงสี จะได้ผลผลิตต่างๆ คือ

1. ข้าวตัน	450 กรัม (45%)
2. ข้าวท่อน	200 กรัม (20%)
3. แกลบ	250 กรัม (25%)
4. รำหยาบ และรำอ่อน	100 กรัม (10%)

7. กิจกรรมการประมวลคำสั่งซื้อข้าวสาร

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการประมวลคำสั่งซื้อข้าวสาร ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

เนื่องจาก ผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสารที่เป็นลูกค้าของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย การสั่งซื้อข้าวสารในแต่ละครั้งจะสั่งซื้อตามปริมาณความต้องการเพื่อให้เพียงพอต่อการจำหน่ายในช่วง 7-15 วัน เท่านั้น ปริมาณการสั่งซื้อในแต่ละครั้งจึงมีปริมาณไม่มากนัก โดยผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสารจะใช้โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์ในการสั่งซื้อข้าวสารในแต่ละครั้ง ซึ่งการประมวลการสั่งซื้อของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญก็จะเป็นวิธีที่เรียบง่ายเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกทั้งต่อตัวลูกค้า และโรงสีข้าวเอง โดยโรงสีข้าวทรัพย์เจริญจะใช้การโทรศัพท์ เป็นอุปกรณ์สื่อสารหลักในการรับคำสั่งซื้อจากลูกค้า

8. กิจกรรมการจัดการข้าวสารคงคลัง และโกดังที่จัดเก็บข้าวสาร

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการจัดการข้าวสารคงคลัง และ โกดังที่จัดเก็บข้าวสาร คือ โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ได้ดังนี้

ทางโรงสีมีการจัดการระดับข้าวสารคงคลัง โดยดูจากความต้องการของตลาดของข้าวแต่ละชนิด ความสามารถในการผลิต รวมถึงความสามารถในการจัดเก็บ เพื่อให้สอดคล้องกันมากที่สุด ซึ่งโดยเฉลี่ยทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญจะมีระดับข้าวสารคงคลัง ประมาณ 2,000-3,000 กระสอบ ซึ่งเป็นปริมาณที่ทางโรงสีสามารถจำหน่ายหมดในเวลาประมาณ 3-5 วัน ซึ่งทำให้ทางโรงสีเสียค่าใช้จ่าย ในการดูแลข้าวสารน้อยมาก รวมถึงต้นทุนทางด้านดอกเบี้ยด้วย

โกดังที่จัดเก็บข้าวสารของทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญทำหน้าที่คล้ายกับศูนย์กระจายสินค้า โดยเก็บสินค้าในระยะสั้น และในปริมาณที่เหมาะสมของความต้องการในตลาด และเมื่อได้รับการสั่งซื้อจากลูกค้าแล้ว ก็จะทำการจัดส่งให้ลูกค้าตามคำสั่งซื้อ โดยใช้การบริหารจัดการแบบ First-in First-out

ภาพที่ 15 แสดงการจัดเก็บข้าวสารคงคลัง

ภาพที่ 16 แสดงการจัดการโกดังที่จัดเก็บข้าวสาร

9. กิจกรรมการเคลื่อนย้ายข้าวสาร

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการเคลื่อนย้ายข้าวสาร ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

สำหรับกิจกรรมการเคลื่อนย้ายทั้งข้าวเปลือกและข้าวสารนั้น ขั้นตอนส่วนใหญ่ เน้นเรื่อง การมีประสิทธิภาพเป็นหลัก ดังนั้น ขั้นตอนต่างๆ จึงใช้เครื่องจักรทั้งหมด เช่น นับตั้งแต่การใช้รถตักนำข้าวเปลือกจากจุดพักไปยังโกดังเก็บข้าวเปลือก และใช้สายพานในการลำเลียงข้าวเปลือกไปสู่การแปรรูปเป็นข้าวสาร ซึ่งกิจกรรมทั้งสองขั้นตอนทำได้อย่างรวดเร็วพอสมควร

หลังจากที่ข้าวเปลือกถูกแปรรูปเป็นข้าวสารแล้ว ข้าวสารจะถูกบรรจุ โดยใช้เครื่องชั่งกึ่งอัตโนมัติ ซึ่งใช้แรงงานน้อย และมีความถูกต้องในการบรรจุสูง จากนั้นข้าวสารที่ถูกบรรจุจะถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงงานคนไปที่โกดังเก็บข้าวสารต่อไป โดยขั้นตอนนี้ การใช้แรงงานคนทำให้ขั้นตอนโดยรวมช้าลง แต่จะลดความเสียหายของสินค้าได้

ภาพที่ 17 แสดงการเคลื่อนย้ายข้าวสาร โดยแรงงานคน เพื่อลดความเสียหายของข้าวสาร
ในขั้นตอนการเคลื่อนย้ายข้าวสารไปยังโกดังจัดเก็บข้าวสาร และขั้นตอนการเคลื่อนย้ายข้าวสาร
ขาออกจากโกดังจัดเก็บข้าวสารไปสู่ร้านค้าปลีก/ส่ง

10. กิจกรรมการบรรจุข้าวสาร

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการบรรจุข้าวสาร ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

หลังจากข้าวเปลือกผ่านขั้นตอนการสีเป็นข้าวสารแล้ว ข้าวสารจะผ่านสู่ขั้นตอนการบรรจุ โดยขนาดการบรรจุของโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญนั้น จะคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก รายละเอียดดังนี้

การแบ่งบรรจุข้าวสารในปัจจุบัน

1. ขนาดบรรจุ 50 กิโลกรัม (บรรจุจริง 49 กิโลกรัม)
2. ขนาดบรรจุ 15 กิโลกรัม
3. ขนาดบรรจุ 5 กิโลกรัม

หมายเหตุ : สำหรับขนาดบรรจุ 50 กิโลกรัม ได้มีการเพื่อสำหรับน้ำหนักบรรจุภัณฑ์ (กระสอบ) ไว้ จึงเป็นที่ทราบกันของผู้ซื้อ และผู้ขายว่า ในขนาดบรรจุดังกล่าวจะมีข้าวสารไม่เต็มจำนวนบรรจุจริง

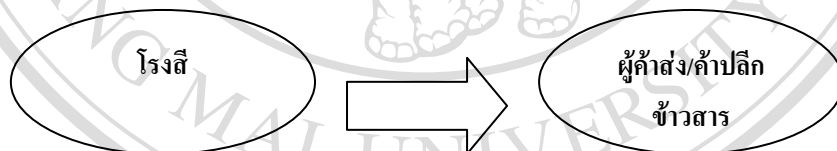
ในอดีตทางโรงสีข้าวทรัพย์สินเจริญจะบรรจุข้าวสารในกระสอบปานขนาด 100 กิโลกรัม แต่ในปัจจุบัน กระสอบปานราคาสูงขึ้น (ประมาณ 30 บาทต่อหนึ่งกระสอบ) ทำให้ต้นทุนของบรรจุภัณฑ์สูงขึ้นมาก ประกอบกับทำให้การเคลื่อนย้ายกระสอบซึ่งใช้แรงงานคนทำได้ค่อนข้างยาก ซึ่งปัจจุบันทางโรงสีได้นำกระสอบพลาสติกมาใช้แทนกระสอบปาน เนื่องจาก ราคาต่อกระสอบถูกกว่า (ประมาณ 5 บาทต่อหนึ่งกระสอบ) ทำให้ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ลดลง และยังสะดวกในการเคลื่อนย้ายและขนส่ง ทำให้ต้นทุนในการเคลื่อนย้ายและขนส่ง ลดลงอีกด้วย

ในช่วงแรกที่มีการแบ่งบรรจุขนาดเล็ก มักมีการตำหนิจากลูกค้าถึงเรื่องน้ำหนักที่ขาดไป เนื่องด้วยเครื่องชั่งที่ใช้นั้นเป็นเครื่องชั่งขนาดใหญ่ทำให้น้ำหนักที่ทำการชั่งนั้นค่อนข้างหยาบ ทางโรงสีจึงได้มีการนำเครื่องชั่งแบบที่เป็นตัวเลขดิจิตอลเข้ามาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานี้ทำให้ในปัจจุบันทำให้ทางโรงสีสามารถบรรจุข้าวสารได้ถูกต้องมากขึ้น โดยเฉพาะการบรรจุสำหรับบรรจุภัณฑ์ขนาดเล็ก

ภาพที่ 18 แสดงการบรรจุข้าวสารด้วยเครื่องชั่งแบบกึ่งอัตโนมัติ ปริมาณบรรจุ 50 กิโลกรัม

11. กิจกรรมการขนส่งข้าวสารขาออก

1. รวบรวมปริมาณคำสั่งซื้อให้ได้ปริมาณขั้นต่ำในการขนส่งแต่ละครั้ง
2. จัดเส้นทางขนส่งให้เป็นเส้นทางเดียวกัน

ภาพที่ 19 แสดงกิจกรรมการขนส่งข้าวสารขาออก

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการขนส่งข้าวสารขาออก ประกอบด้วย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

ด้านกิจกรรมการจัดส่งข้าวสารขาออกให้กับลูกค้านั้น ทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญมีพาหนะเพื่อการขนส่งอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. รถบรรทุกขนาดใหญ่ น้ำหนักบรรทุกสูงสุด 15 ตัน จำนวน 1 คัน
2. รถบรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ) น้ำหนักบรรทุกสูงสุด 2.5 ตัน จำนวน 2 คัน

ในส่วนของลูกค้ารายใหญ่ประมาณ 10 ราย ทางโรงสีทำการจัดส่งข้าวสารให้กับลูกค้าโดยตรง โดยใช้พาหนะของทางโรงสีเอง ทั้งนี้ การจัดส่งข้าวสารให้กับลูกค้าแต่ละรายนั้น ทางโรงสีจะเลือกพาหนะให้เหมาะสมกับจำนวนการสั่งซื้อ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ส่วนลูกค้ารายย่อยที่มีประมาณ 80 ราย เนื่องจาก ลูกค้ากลุ่มนี้อาจมีปริมาณการสั่งซื้อไม่มากนัก ดังนั้น ทางโรงสีจะรวบรวมคำสั่งซื้อจากลูกค้าหลายๆ ราย ให้ได้ปริมาณขั้นต่ำประมาณ 1-5 ตัน และทำการขนส่งภายในครั้งเดียว และจัดเส้นทางการส่งข้าวสารให้ไปในเส้นทางเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อสามารถจัดส่งข้าวสารให้ได้มากที่สุด แต่ใช้ต้นทุนต่ำสุด โดยโรงสีข้าวทรัพย์เจริญมีต้นทุนในการขนส่งสินค้าต่อเที่ยวประมาณ 200-600 บาทต่อเที่ยว

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบต้นทุนในการขนส่งสินค้าต่อเที่ยว

ประเภท รถบรรทุก	ปริมาณบรรทุก (ตัน)	ค่าใช้จ่าย (เฉลี่ย) ต่อเที่ยว	ค่าใช้จ่าย (เฉลี่ย) ต่อตัน
ขนาดใหญ่	10.0 ตัน	600 บาท	60.00 บาท
ขนาดเล็ก	2.5 ตัน	200 บาท	80.00 บาท

สำหรับปัญหา และอุปสรรคของกิจกรรมขนส่งข้าวสารขาออก คือ การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะน้ำมันดีเซล ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการขนส่ง เนื่องจาก ทางโรงสีใช้รถบรรทุก และรถปิคอัพ สำหรับเป็นพาหนะในการขนส่งสินค้าไปให้กับลูกค้า ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การเลือกพาหนะให้เหมาะสมกับจำนวนการสั่งซื้อ ตลอดจนวางแผนการขนส่งให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

ภาพที่ 20 แสดงรถยนต์ที่ใช้ขนส่งข้าวสารขาออก

12. กิจกรรมการบริการลูกค้า

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในส่วนของกิจกรรมการบริการลูกค้า ประกอบด้วย พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก จำนวน 10 ราย โรงสีข้าว จำนวน 1 ราย และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร จำนวน 3 ราย ซึ่งสามารถนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยสรุปได้ดังนี้

ในกิจกรรมการบริการลูกค้า พ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวเปลือก โรงสีข้าวทรัพย์เจริญ และผู้ค้าส่ง/ค้าปลีกข้าวสาร มีการอำนวยความสะดวกในการเข้ามาติดต่อ และจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้า มีการจัดให้มีบริการสอบถามข้อมูลต่างๆ ตลอดจนราคาของข้าว และผลผลิตจากการสีข้าว การรับ การสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ และโทรสาร นอกจากนี้ ในการเข้ามาติดต่อกันได้มีการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้ เช่น ม้านั่งรอการบริการที่เพียงพอ จุดบริการน้ำดื่ม ในส่วนของ การให้บริการมีการให้บริการที่รวดเร็ว และมีการให้บริการส่งถึงที่ ลูกค้าที่มาใช้บริการมีการตอบรับ การอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในส่วนของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ เนื่องจาก ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าในพื้นที่ และมีลูกค้ารายหลักๆ ไม่มากนัก ดังนั้น เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้ามากที่สุด นอกจากการบริการลูกค้าที่ทางโรงสีดำเนินการตามที่กล่าวแล้วข้างต้น การให้เครดิตในการชำระเงินแก่ลูกค้าก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยการให้เครดิตนั้น จะให้เป็นระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละรายโดยพิจารณาจาก

1. จำนวนการสั่งซื้อ
2. ความน่าเชื่อถือ
3. ความตรงต่อเวลาในการชำระเงินในอดีต

ซึ่งระยะเวลาที่ให้เครดิต มีระยะเวลาตั้งแต่ 15, 30, 45, 60 และ 90 วัน และในกรณีที่ลูกค้ามีการค้างชำระค่าสินค้า ทางโรงสีก็ให้ลูกค้าสามารถแบ่งชำระเป็นงวดๆได้ ส่วนลูกค้าที่มาซื้อข้าวสารโดยตรงที่โรงสีเอง ทางโรงสีจะลดราคาให้ประมาณ 10% ซึ่งนอกจากจะเป็นการประหยัดในด้านต้นทุนการขนส่งของโรงสีแล้ว การให้ส่วนลดยังเป็นการขอบคุณลูกค้า ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าอีกทางหนึ่ง ส่วนปัญหา และอุปสรรคของกิจกรรมการบริการลูกค้า คือ ระยะเวลาการชำระเงินที่ทางโรงสีให้กับลูกค้าเพื่อเป็นการให้บริการลูกค้า นั้น ทำให้ต้นทุนทางการเงินของโรงสีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะต้นทุนดอกเบี้ย เนื่องจาก โรงสีไม่สามารถนำเงินที่ได้จากการชำระค่าสินค้าของลูกค้ามาชำระค่าหนี้เงินกู้ได้ทันที โดยแนวทางในการแก้ปัญหาในกิจกรรมดังกล่าว คือ ทางโรงสีจะเลือกให้เครดิตเฉพาะกับลูกค้าที่ติดต่อกับขายกันมานานแล้วเท่านั้น หรือให้ส่วนลดเงินสดแทน เพื่อเป็นการลดภาระต้นทุนดังกล่าว

สำหรับกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ จำแนกตามกิจกรรมที่กล่าวแล้วข้างต้น พบว่าต้นทุนหลักในกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ประกอบด้วย

1. ต้นทุนต่อต้านข้าวเปลือก ซึ่งต้นทุนดังกล่าวในกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ประกอบด้วยต้นทุนในการจัดหา จัดซื้อข้าวเปลือก ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ซึ่งหากมาตรฐานความชื้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ ต้นทุนดังกล่าวจะไม่แตกต่างจากราคาตามประกาศของสมาคมโรงสีข้าวไทยมากนัก กล่าวคือ ประมาณ 13,000 บาทต่อตัน และต้นทุนการขนส่ง ซึ่งทางคนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะบวกต้นทุนการขนส่งเข้ากับราคาตามประกาศของสมาคมโรงสีข้าวไทยรวมเป็นราคาซื้อขายหน้าโรงสี ซึ่งจะบวกเพิ่มค่าใช้จ่ายดังกล่าวอีกประมาณ 500-700 บาทต่อตัน ดังนั้น ในกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ จะมีต้นทุนต่อต้านข้าวเปลือกประมาณ 13,500-13,700 บาทต่อตัน

2. ต้นทุนต่อต้านข้าวสาร ซึ่งต้นทุนดังกล่าวในกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ ประกอบด้วยต้นทุนในการจัดหา จัดซื้อข้าวสาร ของผู้ค้าส่ง/ค้าปลีก ซึ่งต้นทุน หรือราคาข้าวสารจะใกล้เคียงตามประกาศของสมาคมโรงสีข้าวไทย กล่าวคือ ประมาณ 21,500-22,000 บาทต่อตัน ส่วนค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายข้าวสารขาออก เนื่องจาก กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ของโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ จะเป็นกลุ่มลูกค้าในพื้นที่เป็นหลัก จึงมีค่าใช้จ่ายในการเคลื่อนย้ายดังกล่าวไม่มากนัก ทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญ จึงไม่ได้นำค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาบวกเป็นราคาซื้อขายเพิ่มเติมแต่อย่างใด โดยถือว่าเป็นต้นทุนในการให้บริการกับลูกค้าของทางโรงสีทรัพย์เจริญเอง

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการลอจิสติกส์ของโรงพยาบาลเจริญ คือ ปัญหาด้านต้นทุนค่าเชื้อเพลิงสำหรับการเคลื่อนย้ายข้าวเปลือก และเคลื่อนย้ายข้าวสาร โดยในส่วนของ การเคลื่อนย้ายข้าวเปลือก ถึงแม้คนกลางรับซื้อข้าวเปลือกจะบวกค่าใช้จ่ายดังกล่าวไว้ในราคาซื้อขายหน้าโรงสี แต่ก็ทำให้ต้นทุนต่อตันข้าวเปลือกสูงขึ้น ส่วนการเคลื่อนย้ายข้าวสารขาออกไปยังผู้ค้าส่ง/ค้าปลีก หากต้นทุนค่าเชื้อเพลิงเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้โรงสีข้าวมีต้นทุนในการบริการลูกค้าสูงขึ้น เนื่องจาก ทางโรงสีข้าวทรัพย์เจริญถือว่าเป็นบริการของทางโรงสีเอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved